

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 20-06-39248

ניתן ביום 02 אוגוסט 2021

המערער

המוסד לביטוח לאומי

-

המשיבה

נינה דיקנסקי

לפני: השופטת סיגל דוידוב-מוטולה, השופט רועי פוליאק, השופט מיכאל שפיצר
נציגת ציבור (עובדים) גב' עירית אלטשולר זמני, נציג ציבור (מעסיקים) מר דן בן חיים

ב"כ המערער - עו"ד יוסף פולסקי
ב"כ המשיבה - עו"ד אירה זילבר

פסק דין

השופט רועי פוליאק

ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי חיפה (השופטת אילת שומרונני-ברנשטיין ונציגי הציבור מר יהודה פיגורה ומר יונה לוי; ב"ל 18-07-34898), בו נפסק כי הכנסת המשיבה לצורך דמי פגיעה ותשלומים נוספים שעל המערער לשלם לה כמבוטחת עצמאית עקב תאונת עבודה, תחושב לפי דו"ח שנתי שהגישה בסמוך לפני תאונת העבודה ולא לפי המקדמות ששולמו על ידה למערער טרם התאונה.

רקע

1. המשיבה, מהנדסת עצמאית ילידת 1954, נפגעה ביום 26.10.2016 עת נפלה ממדרגות במהלך ביצוע עבודתה (להלן – **התאונה**). התאונה הוכרה על ידי המערער (להלן – **המוסד**) כתאונת עבודה ולמשיבה נקבעה דרגת נכות זמנית בשיעור 30%, אשר שיעורה הופחת בחלוף הזמן, ומיום 1.6.2017 נקבעה לה דרגת נכות יציבה בשיעור 18.75%.

2. בהיותה מבוטחת עצמאית שילמה המשיבה מקדמות למוסד. המקדמות חושבו, בהתאם לבקשת המשיבה בבקשה להקטנת מקדמות שהוגשה ביום 12.3.2015, לפי הכנסה שנתית משוערת של 73,632 ש"ח (להלן – **בקשת ההפחתה**). בחודש יולי 2015, לאחר הגשת בקשת ההפחתה וטרם התאונה, הגישה המשיבה לרשות המסים שומה עצמית בגין שנת 2014 לפיה הכנסתה השנתית באותה שנה הסתכמה בסכום

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 39248-06-20

של 136,126 ש"ח. נוסף ונציין כי בהתאם לשומה העצמית לשנת 2015, שהוגשה לרשות המסים לאחר התאונה (אך לפני הגשת התביעה לדמי פגיעה), הכנסתה השנתית של המשיבה עמדה על סכום של 184,961 ש"ח.

3. המחלוקת בין בעלי הדין היא מחלוקת משפטית המתמקדת בשאלה כיצד תחושב הכנסתה של המשיבה לצורך תשלום דמי פגיעה והתשלומים הנוספים המגיעים לה עקב הפגיעה בעבודה. המוסד חישב את הכנסת המשיבה לפי ההכנסה בגינה שילמה מקדמות לפני התאונה, כמצוות תקנה 11(א) לתקנות הביטוח הלאומי (מקדמות), התשמ"ד-1984 (להלן – **תקנות המקדמות**), ובהתאם שילם את דמי הפגיעה ואת התשלומים נוספים המגיעים לה עקב התאונה. לעומת זאת, המשיבה טענה בתביעתה כי יש לחשב את ההכנסה בהתאם לשומה העצמית בגין השנה שקדמה לתאונה (שומת 2015), שהוגשה כמפורט לעיל לאחר התאונה אך טרם הגשת התביעה למוסד, או לחלופין לפי השומה העצמית האחרונה שהוגשה לפני התאונה, דהיינו השומה בגין שנת 2014 הגבוהה בכ – 80% מההכנסה השנתית המשוערת לשנת 2015 לפיה חושבו המקדמות בבקשת ההפחתה.

4. בית הדין האזורי קיבל את טענתה החלופית של המשיבה. בית הדין קבע כי בקשת ההפחתה, לפי לשונה, הצטמצמה לשנת 2015 ("אני מבקש לתקן את בסיס ההכנסה לפיה חושבו מקדמות דמי הביטוח שעלי לשלם בשנה זו", כלשון טופס בל/672 עליו הוגשה הבקשה, שיכונה להלן – **טופס הבקשה**) בעוד שהתאונה ארעה בשנת 2016. משכך, היה על המוסד לקבוע את ההכנסה ממנה תחושבנה המקדמות על בסיס השומה העצמית לשנת 2014 בהתאם לתקנה 2(א)1 לתקנות המקדמות. משהוגשה השומה העצמית בגין שנת 2014 לפני התאונה, יש לפי הפסיקה (עב"ל (ארצי) 32864-10-14 **דורושקביץ – המוסד לביטוח לאומי** (25.2.2016). להלן – עניין **דורושקביץ**) לסטות מהוראת תקנה 11 לתקנות המקדמות ו"לחשב את דמי הפגיעה והגמלה בגין נכות זמנית של התובעת בהתאם לדו"ח הכי עדכני אודות הכנסותיה שהיא מסרה לנתבע טרם קרות התאונה וללא קשר אליה ... כאשר אין לזקוף לחובתה כי היא לא ביקשה להגדיל את המקדמות במהלך שנת 2016".

טענות הצדדים בערעור

5. המוסד טוען בערעורו בין היתר כי בית הדין האזורי שגה ביישום הוראות תקנות המקדמות וכי פסק הדין אינו כולל התייחסות לתקנות 2(א)2, (ג)2 ו – 4 לתקנות המקדמות. עוד נטען להתעלמות מהעיקרון לפיו תשלום הגמלה נגזר מתשלום דמי

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 39248-06-20

הביטוח עובר לפגיעה בעבודה. המוסד הוסיף וטען כי למשיבה היה פרק זמן ממושך די והותר לתקן את המקדמות, היא ידעה כי בפועל הכנסותיה היו גבוהות באופן משמעותי מהמקדמות ששילמה ולא היתה מניעה כי תפעל להגדלתן. לגישת המוסד פסק הדין אינו עולה בקנה אחת עם הנפסק בעניין **אידלמן** (עב"ל (ארצי) 511/09 **המוסד לביטוח לאומי – אידלמן** (9.6.2011)) שנסיבותיו דומות.

6. המשיבה טוענת כי אין להתערב בפסק הדין העולה בקנה אחד עם ההוראות החוקיות, מגמת הפסיקה המיטיבה עם המבוטח, הצדק הבסיסי ומהות המוסד כגוף סוציאלי. לגישת המשיבה, בעקבות הגשת הדו"ח על ההכנסות בגין שנת 2014 חלה בגינה קביעת בית דין זה בעניין **דורושקביץ** לפיה **"המקדמות של אותו מבוטח צריכות היו להתעדכן ב'זמן אמת' ואם הדבר לא נעשה בשל ביורוקרטיה ו'זמן תגובה' של המערכת, אין לזקוף זאת לחובת המבוטח"**. המשיבה מוסיפה וטוענת בין היתר כי מלכתחילה הוטלה על המוסד חובה לעדכן את בסיס ההכנסה למקדמות בעקבות שומת 2014, שנערכה והוגשה עוד קודם לתאונה, שכן בקשת ההפחתה הוגבלה לשנה אחת (2015) ובנסיבות אלה חלה תקנה 2(א)(1) לתקנות המקדמות לפיה בהיעדר בקשה לשינוי מקדמות היה על המוסד לקבוע את ההכנסה "על בסיס שומה או שומה עצמית המתייחסת לשנת המס הסמוכה ביותר לשנה השוטפת". עוד נטען כי יש להבחין בין עניין **אידלמן** לבין עניינה של המערערת, מאחר שבעניין **אידלמן** הבקשה לשינוי המקדמות הוגשה והוחלה על אותה שנה בה נפגע המבוטח ואילו בעניינה היא הוגשה בגין שנה קודמת, כך שבניגוד לעניין **אידלמן** לא קיימת הצהרה מטעמה על היקף הכנסותיה בשנת התאונה.

דיון והכרעה

תמצית ההכרעה

7. לאחר שבחנו את טענות הצדדים בכתב ובעל פה ואת כלל חומר התיק הגענו למסקנה לפיה דין ערעורו של המוסד להתקבל, הן מהטעם שהמוסד היה רשאי שלא לעדכן את המקדמות בעקבות השומה העצמית של שנת 2014 והן מהטעם לפיו לא היה מקום בנסיבות העניין לסטות מהוראות תקנה 11 לתקנות המקדמות. להלן נבאר טעמנו.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 20-06-39248

המסגרת הנורמטיבית

תקנה 11 לתקנות המקדמות

8. סעיף 345 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה – 1995 (להלן – **החוק**) קובע כיצד תחושב הכנסתו השנתית של מבוטח שהוא "עובד עצמאי", כדוגמת המשיבה, לצורך תשלום דמי ביטוח ומימוש זכויות. בסעיף 345(ב) לחוק נקבע כי ככלל ההכנסה השנתית תקבע בהתאם לשומה הסופית של ההכנסה לפי פקודת מס הכנסה [נוסח חדש] בהתאמות המפורטות בסעיף. יחד עם זאת נקבע כי "כל עוד לא נערכה שומה סופית כאמור ישולמו מקדמות על חשבון דמי הביטוח בהתאם להוראות שנקבעו בתקנות, ודין המקדמות לעניין חוק זה כדמי ביטוח".

9. תקנות המקדמות, שהותקנו מכוחו של סעיף 345(ב) לחוק, מבחינות, לענייננו, בין שני היבטים שונים. ההיבט האחד, המוסדר בין היתר בתקנות 2 ו-4 לתקנות המקדמות, הוא כיצד יש לחשב את המקדמות של דמי הביטוח. ההיבט השני, המוסדר בתקנה 11 לתקנות המקדמות לפיה שולמו דמי הפגיעה והתשלומים הנוספים למשיבה, הוא כיצד תחושב ההכנסה המזכה בדמי פגיעה ובתשלומים נוספים מכוח החוק (קצבה או מענק חד פעמי, לפי העניין) עקב פגיעה בעבודה, ונקבע בה לאמור:

"(א) אירעה פגיעה בעבודה בשנת מס פלונית, תיחשב ההכנסה, לפיה חויב הנפגע בתשלום מקדמות לפני הפגיעה, כהכנסה לפי שומה סופית, והוראות תקנות 4 ו-10 לא יחולו לגבי שנה זו;

לענין זה, 'פגיעה בעבודה' – פגיעה המזכה בדמי פגיעה לפי פרק ג' או ט' 2 לחוק לתקופה של 90 ימים לפחות, בין שהם רצופים ובין שאינם רצופים, או פגיעה המזכה בקיצבת נכות, בקיצבת תלויים או במענק לנכה או לאלמנה לפי הפרקים האמורים.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), אם הפגיעה בעבודה אירעה בשני החדשים הראשונים של שנת מס פלונית, תיחשב כהכנסה לפי שומה סופית ההכנסה לפיה חויב הנפגע בתשלום מקדמות בשנת המס שקדמה לפגיעה.

(ג) ..."

(להלן גם – **תקנה 11**).

10. הוראת תקנה 11(א) לתקנות המקדמות ברורה וחד משמעית. ההכנסה ממנה יגורו התשלומים למבוטח שנפגע בעבודה תחושב לפי "ההכנסה לפיה חויב הנפגע

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 39248-06-20

בתשלום מקדמות לפני הפגיעה", וזאת "הן כאשר השומה הסופית משקפת הכנסה גבוהה מההכנסה שלפיה שולמו המקדמות, והן כאשר השומה הסופית משקפת הכנסה נמוכה יותר" (עניין דורושקביץ. פסקה 17). כפועל יוצא מכך, תקנה 11 פוגעת בעצמאיים אשר בדיעבד מסתבר כי הכנסתם בשנה בה נפגעו בעבודה היתה גבוהה מההכנסה לפיה חושבו המקדמות ששולמו על ידם (עניין דורושקביץ. פסקה 19).

11. על מנת "לרכך" במידה מסוימת את הפגיעה האפשרית של תקנה 11 במבוטח אשר הכנסותיו בפועל היו גבוהות מהמקדמות ששילם לפני הפגיעה בעבודה, אפשרה הפסיקה לסטות מהוראת תקנה 11. בפסק הדין בעניין דורושקביץ סקר בית הדין, מפי השופט [כתוארו אז] א' איטח, בהרחבה ובפירוט את תכליות תקנה 11 ואת המקרים בהם ניתן לסטות ממנה, וקבע כך:

"שלוש הן תכליות התקנה: האחת, לדאוג לכך, שהכנסת המבוטח קודם לפגיעה בעבודה היא זו שתשמש בסיס לקביעת שיעור הגמלה. זאת מתוך החשש שהכנסת העצמאי עלולה להצטמצם עקב הפגיעה, ובהתאם יצטמצם שיעור הגמלה; השנייה, לתמרץ את המבוטח העצמאי לשלם דמי ביטוח בזמן אמת על פי הכנסתו האמיתית, וממילא להביא לכך שידווח בזמן אמת על שינויים בהכנסתו; השלישית, לשמש בלם מפני ניסיונות של עצמאיים לשנות, לאחר התאונה, את שומתם ובכך להגדיל את שיעור גמלתם. תכליות אלה מוגשמות בהסדר שנקבע בתקנה 11.

...

סטייה מתקנה 11 לתקנות, ככלל, יכול שתיעשה ... מקום שבו המבוטח מסר למוסד או למס הכנסה, טרם קרות התאונה וללא כל קשר אליה, דו"ח עדכני בנוגע להכנסותיו. במקרה של הגשת דו"ח כאמור, ההנחה היא שהמקדמות של אותו מבוטח צריכות היו להתעדכן ב"זמן אמת" ואם הדבר לא נעשה בשל בירוקרטיה ו"זמן תגובה" של המערכת, אין לזקוף זאת לחובת המבוטח".

12. בית הדין הוסיף והבהיר באותו עניין, כי תתכן אף סטייה "במקרים חריגים שבהם מועד הפגיעה בעבודה אינו ברור, כגון מקרה שבו הפגיעה היא תוצאה של מיקרוטראומה, והוא נקבע בדיעבד, לפי שיקול דעת רפואי, לתקופה רטרואקטיבית שקודמת למועד הגשת התביעה למוסד". מנגד נפסק כי "ככלל, טענה בדבר אותנטיות השומה המאוחרת, כשלעצמה, לא יהיה בכוחה להביא לסטייה מתקנה 11 לתקנות" והובהר כי "מקום שבו מוגשת לאחר הפגיעה בעבודה שומה עדכנית על ההכנסה בשנה השוטפת, אין בידי המוסד כלים אמיתיים לבחון את האותנטיות של השומה המאוחרת. שכן גידול בהכנסות יכול להיות מושפע לא

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 39248-06-20

רק מצד ההכנסות, אלא גם מצד ההוצאות שהעצמאי מחליט לרשום או לא לרשום באותה שנה".

13. בענייננו, אין חולק כי למשיבה שולמו דמי פגיעה ותשלומים נוספים המחושבים לפי תקנה 11 לתקנות המקדמות. השאלה העומדת לדיון היא אפוא האם היה מקום בנסיבות העניין לסטות מתקנה 11, כפי שנפסק על ידי בית הדין האזורי, נוכח העובדה שהמשיבה מסרה דו"ח עדכני בנוגע להכנסותיה בשנת 2014 טרם קרות התאונה וללא קשר אליה.

14. נקדים ונציין, כי המשיבה לא הגישה ערעור על פסק הדין ושוב אין היא עומדת על טענתה העיקרית, לפיה היה מקום לחשב את הכנסותיה על בסיס השומה העצמית שהגישה בגין שנת 2015 לאחר התאונה. נעיר לעניין זה, כי אין כל נפקות לעובדה שהמשיבה הגישה את השומה העצמית בגין שנת 2015 לפני שהגישה את התביעה למוסד (אך לאחר התאונה כאמור), מאחר שבמועד עריכת השומה העצמית כבר היתה מודעת להשלכותיה האפשריות, לגישה, על התשלומים שתהא זכאית לקבל מהמוסד בגין התאונה, כך ששומת 2015 נעדרת כל אותנטיות ולא ניתן להסתמך עליה בדיעבד.

תקנה 2(א)(1) לתקנות המקדמות

15. המשיבה טענה, ובית הדין האזורי קיבל את טענתה, כי היה על המוסד לחייבה בתשלום מקדמות דמי ביטוח בשנת 2016, בה ארעה התאונה, בהתאם לשומה העצמית לשנת 2014 שהגישה בחודש יולי 2015. כך נהג המוסד, על פי העובדות המוסכמות בבית הדין האזורי, עת ביסס את המקדמות בשנת 2014 על יסוד ההכנסה המוצהרת בשנת 2011 בהתאם לשומה עצמית משנת 2013. המשיבה נסמכת בטיעוניה על הוראת תקנה 2(א)(1) לתקנות המקדמות הקובעת לאמור:

"חישובה של הכנסה לשנה השוטפת, לצורך תשלום המקדמות, יהיה על בסיס שומה או שומה עצמית המתייחסת לשנת המס הסמוכה ביותר לשנה השוטפת, שנתקבלה לפני ה- 1 בינואר של אותה שנה שוטפת, והוראות תקנה 7 יחולו על הכנסה שחושבה כאמור" [עניינה של תקנה 7 הוא במנגנון הצמדה של המקדמות שאינו נדרש לענייננו – ר.פ].

16. הנה כי כן, במקרה הרגיל היה על המוסד לחייב את המשיבה בתשלום מקדמות בשנת 2016 בהתאם לשומה העצמית לשנת 2014 כמצוות תקנה 2(א)(1) לתקנות

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 39248-06-20

המקדמות, שכן שומת 2014 היא השומה "המתייחסת לשנת המס הסמוכה ביותר" לשנת 2016 בגינה קיימת שומה עצמית אשר הוגשה לפני תחילת שנת 2016.

תקנה 4 לתקנות המקדמות ובקשת ההפחתה

17. עלינו לבחון את היחס בין הוראת תקנה 2(א)1 לתקנות המקדמות, לבין בקשת ההפחתה שהוגשה על ידי המשיבה. בקשת ההפחתה הוגשה בהתאם לתקנה 4(א) לתקנות המקדמות הקובעת כי "המוסד רשאי, על פי בקשתו של מבוטח, לחשב מחדש את המקדמות הרבעוניות" ומונה ארבעה מצבים בהם ניתן לעשות כן. המשיבה ציינה על גבי טופס הבקשה כי הבקשה הוגשה בהתאם לתקנה 4(א)4 לתקנות המקדמות לפיה "המוסד שוכנע כי הכנסתו של המבוטח גדלה או קטנה – 10% לפחות מהכנסתו ששימשה יסוד לחישוב המקדמה". בהתאם לדרישות המוסד, כמצוין על גבי טופס הבקשה, המציאה המשיבה אישור רואה חשבון התומך בבקשת ההפחתה.

18. בקשת ההפחתה הוגשה, כפי שפסק בית הדין האזורי, בגין שנת המס 2015. כך מצוין בטופס הבקשה שכותרתו "בקשה לתיקון מקדמות לשנת _____" וכך עולה בבירור מתוכנה של הבקשה כמפורט בטופס, ולפיה, כמצוטט לעיל, "אני מבקש לתקן את בסיס ההכנסה לפיה שולמו מקדמות דמי הביטוח שעלי לשלם בשנה זו". העובדה דלעיל מובנת מאליה מאחר שמקדמות דמי הביטוח נקבעות מלכתחילה על בסיס שנת.

יישום – האם היה על המוסד לעדכן את המקדמות לשנת 2016

19. טענתה של המשיבה לפיה בשנת 2016 היה על המוסד לחשב את מקדמותיה לפי שנת 2014 מוקשית. בקשת ההפחתה הוגשה בחודש מרץ 2015. בשלב זה כבר ידעה המשיבה מה היו התקבולים שקיבלה בשנה החולפת, וידעה, ולו בקירוב, מה היו הוצאותיה, כך שהכנסותיה בגין שנת 2014 היו ידועות לה גם אם לא לגמרי במדויק.

ספק בעינינו אם קביעת מקדמות על בסיס נתוני שנה מסוימת (ולענייננו שנת 2014) עולה בקנה אחד עם הצהרת מבוטח על ירידה מהותית (או בנסיבות אחרות האפשריות לפי תקנה 4(א)4 לתקנות: עליה מהותית) בהכנסותיו המשוערות בשנה העוקבת לאותה שנה (ובענייננו שנת 2015). הנחה לפיה ההכנסות בגינן הוגשה שומה עצמית משקפות נכון יותר את ההכנסות הצפויות בשנה הרלוונטית מההכנסות בגינן הוגשה בקשת שינוי הנתמכת באישור רואה חשבון בשנה שלאחר השנה בגינה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 39248-06-20

הוגשה שומה עצמית, אינה מובנת מאליה. כך, למשל, מבוטח עצמאי שהחל עסק חדש המשגשג בהדרגה. המבוטח חפץ לבטח עצמו בגין הכנסתו המשוערת הגבוהה יותר באופן משמעותי להערכתו מהכנסתו בשנה החולפת ומגיש בקשה להגדלת המקדמות לפי תקנה 4 לתקנות המקדמות בהסתמך על הכנסותיו הגבוהות המשוערות. בעצם העובדה שהמבוטח יגיש בהמשך שומה עצמית לשנה שקדמה לשנה בה הגיש את בקשת ההגדלה, אין כדי להצדיק את עדכון המקדמות באופן אוטומטי כלפי מטה בתום אותה שנה תוך פגיעה בכיסוי הביטוחי למקרה של פגיעה בעבודה. באופן דומה, כאשר אדם צופה כי החל ממועד מסוים תפחתנה הכנסותיו בידו להגיש בקשה להקטנת מקדמות לפי תקנה 4 לתקנות המקדמות. הגשת שומה עצמית בגין תקופה שקדמה לתקופה בגינה הוגשה בקשת השינוי, אינה אמורה להביא להעלאת המקדמות תוך התעלמות מההפחתה המשוערת בהכנסות. נעיר בהקשר זה כי אין מתעלמים ממצבים אפשריים (שלכאורה אינם שגרתיים) בהם הפחתת (או העלאת) המקדמות נדרשת לשנה נתונה בלבד בשל ייחודיות הרלוונטית לאותה שנה (דוגמת היקף עבודה מופחת באותה שנה בנסיבות אובייקטיביות שאינן אמורות להמשיך בשנה שלאחר מכן), אך במקרה כזה על המבוטח - שאצלו בלבד הידיעה על כך שהפחתת המקדמות נדרשה רק לצורך שנה קונקרטי - לפעול להתאמתן בתחילת השנה שלאחר מכן. מעצם העובדה שטופס הבקשה הסטנדרטי מתייחס לשנת מס ספציפית אין בהכרח להסיק, כמוסבר לעיל, כי בתום אותה שנה אמור המצב לחזור לקדמותו כפי שהיה בשנת המס שטרם ביצוע ההפחתה.

20. חזקה על המשיבה כי הצהירה הצהרת אמת, אשר נתמכה באישור רואה חשבון, על ירידה מהותית הצפויה בהכנסותיה בשנת 2015 ו"ההכנסה השנתית המשוערת" עליה הצהירה על גבי טופס הבקשה תאמה את ציפיותיה. אמנם, בדיעבד ההכנסות בשנת 2015 היו גבוהות באופן משמעותי מההכנסות המשוערות עליהן הצהירה המשיבה בבקשת ההפחתה, אך יש להניח שבמצב דברים רגיל קיים מתאם (בקירוב) בין בקשת שינוי לפי תקנה 4 לתקנות ההפחתה לבין ההכנסות בפועל. לפי עמדת המשיבה, על המוסד לחשב מיוזמתו את המקדמות לפי הכנסות העבר תוך התעלמות מבקשת המבוטח, הנתמכת באישור חיצוני, לשנותן. כך לגישת המשיבה, אף אילו הכנסתה השנתית בשנת 2015 היתה עולה בקנה אחד עם הצהרתה (73,632 ש"ח), התשלומים שעל המוסד היה לשלם לה היו מחושבים לפי הכנסתה בשומה העצמית לשנת 2014 (136,126 ש"ח) כך שהם היו גבוהים בכ - 80% מבסיס ההכנסות בשנת 2015. בעניינו של המבוטח העצמאי שרווחיו גדלים משנה לשנה

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 39248-06-20

היתה מתקבלת תוצאה הפוכה. חרף הגידול בהכנסות, המוסד אמור היה לשיטת המשיבה להפחית באופן אוטומטי את המקדמות עם קבלת שומה בגין תקופת העבר ובעת אירוע מזכה היה המבוטח שטרם הספיק להגיש בקשה חדשה להגדלת מקדמות זכאי לכיסוי חלקי בלבד בגין הכנסתו הנמוכה בעבר.

21. ואכן, בתקנה 2(א) לתקנות המקדמות נקבע כך:

"המוסד רשאי, על אף האמור בפסקה (1), לחשב את ההכנסה לצורך תשלום המקדמות בשנה השוטפת על בסיס הכנסה שלפיה חושבו מחדש מקדמות, כאמור בתקנה 4 ובלבד ששומה או שומה עצמית שנתקבלה לגבי אותה שנת מס שלגביה חושבו מחדש המקדמות, תובא בחשבון, והוראות תקנה 7 יחולו גם על הכנסה שחושבה על פי פסקה זו".

22. תקנה 2(א) לתקנות המקדמות מאפשרת אפוא למוסד "על אף האמור בפסקה (1)", לקבוע את סכום המקדמות בשנה מסוימת על בסיס חישובן מחדש לבקשת המבוטח לפי תקנה 4 לתקנות המקדמות, כך שההכנסה ממנה יחושבו המקדמות תהיה ההכנסה המשוערת בבקשת השינוי ולא ההכנסה שצריך היה לחשבה לפי תקנה 2(א) לתקנות המקדמות. זאת, כל עוד לא נתקבלה שומה או שומה עצמית בגין שנת המס "שלגביה חושבו מחדש המקדמות" לפי תקנה 4 לתקנות המקדמות (ובענייננו, כל עוד לא נתקבלה שומה או שומה עצמית בגין שנת 2015, שהיא השנה בגינה התבקשה הפחתת המקדמות).

משמעות הדברים היא כי המוסד רשאי שלא לפעול בהתאם לתקנה 2(א) בנסיבות של שינוי יזום של מקדמות על ידי מבוטח לפי תקנה 4 לתקנות המקדמות. ואולם, כאשר תוגש שומה בגינה של השנה בה התבקשה הפחתת המקדמות או הגדלתן (ושומה כאמור אינה יכולה להיות מוגשת באותה שנת מס שבה הוגשה בקשת השינוי, מאחר שזו טרם הסתיימה, אלא רק לאחריה) על המוסד לבצע התאמה לשומה שהוגשה. בענייננו, המוסד היה רשאי שלא לעדכן את המקדמות בהתאם לשומה העצמית לשנת 2014, אלא להמשיך ולהעמיד את המקדמות על סכומן בהתאם להכנסה המשוערת בשנת המס העוקבת, שנתמכה באישור רואה חשבון, תוך עדכון למדד בהתאם לתקנה 7 לתקנות המקדמות, עד לקבלת שומה בגין שנת 2015 (שנתקבלה לאחר התאונה) בעקבותיה היתה מתבצעת ההתאמה המתחייבת.

23. הנה כי כן, אין מקום לטרוניית המשיבה על אי עדכון המקדמות על ידי המוסד "בזמן אמת". נוכח בחירת המשיבה בשנת 2015 לערוך שינוי בסכום המקדמות

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 39248-06-20

ולהתאימו להכנסתה המשוערת לפי הצהרתה באותה שנה, היה המוסד רשאי בהתאם לתקנה 2(א)(2) לתקנות המקדמות שלא לבסס את המקדמות העתידיות (בגין שנת 2016) על השומה העצמית בגין שנת המס (2014) שקדמה לשנה בה נערך השינוי היזום (2015).

נסיבות העניין אינן מצדיקות סטייה מהוראות תקנה 11

24. כפי שהובהר לעיל הוראת תקנה 11(א) לתקנות המקדמות ברורה וחד משמעית. ההכנסה ממנה יגזרו התשלומים למבוטח שנפגע בעבודה תחושב לפי "ההכנסה לפיה חויב הנפגע בתשלום מקדמות לפני הפגיעה". ההוראה עולה בקנה אחד עם אחת מהתכליות המרכזיות של התקנה: תשלום דמי ביטוח בזמן אמת על פי ההכנסה האמיתית, תוך דיווח בזמן אמת על השינויים בהכנסה. הסייגים יצירי הפסיקה נועדו למנוע פגיעה של ממש במבוטח, בנסיבות בהן אין לזקוף לחובת המבוטח את אי עדכון של המקדמות ונמצא כי יש לסטות מהוראות תקנה 11 כדי למנוע ממנו פגיעה בלתי מוצדקת.

25. בענייננו, המשיבה ביקשה מיוזמתה בחודש מרץ 2015 להפחית את המקדמות ולהעמידן על מקדמות המחושבות בהנחה שהכנסותיה בשנת 2015 תפחתנה לכמעט ממחצית מאלה שבשנה החולפת. בפועל, ההכנסה בשנת 2015 היתה גבוהה משמעותית ועמדה על כ- 250% מההכנסה המשוערת עליה דיווחה (184,961 ש"ח לפי השומה העצמית לשנת 2015 לעומת 73,632 ש"ח לפי ההכנסה המשוערת בבקשת ההפחתה). ואולם, המשיבה, שמצאה את הדרך לפנות למוסד הן בחודש פברואר 2014 והן בחודש מרץ 2015 בבקשה להפחית את המקדמות, לא פנתה בבקשה מתאימה להגדילן במרוצת אותה שנה תוך התאמתן בזמן אמת להכנסתה האמיתית, הגם שבהתאם לתקנה 5 לתקנות המקדמות, כפי שתוקנה בתוקף משנת 2005 (קובץ תקנות התשס"ו, 6452), ניתן להגיש בקשה לשינוי המקדמות אחת לרבעון (ראו לעניין הדין שקדם לשינוי: דב"ע (ארצי) נא/0-11 אורון – המוסד לביטוח לאומי, פד"ע כג 84 (1991)), ואף הגדילה לעשות ולא פנתה להגדילן אף בתום שנת המס בה הכנסתה בפועל היתה גבוהה באופן משמעותי ביותר מהכנסתה המשוערת על פי הצהרתה בבקשת ההפחתה, כך שהיא המשיכה לשלם גם בשנת 2016 מקדמות המשקפות 40% בלבד מהכנסתה בפועל בשנה החולפת.

26. בהקשר זה נדגיש כי בטופס הבקשה מצוין במפורש כי "ידוע לי כי קבלת בקשת לשינוי המקדמות יכולה ליצור שינוי לזכאותי לגמלה ובגובה הגמלה" ובסמוך

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 20-06-39248

לחתימה על הבקשה מופיעה "הצהרת המבוטח" לפיה "אני מצהיר בזאת שידוע לי שהבקשה להקטנת מקדמות משפיעה על הכנסה לצורך חישוב גמלאות מהמוסד לביטוח לאומי". לא ניתן על ידי המשיבה כל טעם מדוע לא עדכנה את תשלום המקדמות כבר במהלך שנת 2015, ולמצער בסופה, כפי שפעלה להתאמתן, באמצעות בקשות להפחתתן, בשנים 2014 ו- 2015, הגם שההליך של בקשת שינוי המקדמות והתאמתן להכנסות היה מוכר לה (השוו: עניין **דורושקביץ**. פסקה 49).

27. הנה כי כן, אפילו אילו היינו מקבלים את טענת המשיבה, שנדחתה לעיל, לפיה היה על המוסד לעדכן מיוזמתו את המקדמות, התנהלות המשיבה וכלל נסיבות העניין לא היו מצדיקים סטייה מהוראות תקנה 11 לתקנות המקדמות (השוו: עניין **אידלמן**. פסקה 19).

28. **סוף דבר** – ערעור המוסד מתקבל ופסק דינו של בית הדין האזורי בטל בזה. משהמוסד עשה דין לעצמו ולא קיים את פסק הדין, אין צו להוצאות בערעור וחובו בהוצאות המשיבה בפסק הדין, חרף ביטולו, יעמוד בעינו.

ניתן היום, כ"ד אב תשפ"א (02 אוגוסט 2021), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

מיכאל שפיצר,
שופט

רועי פוליאק,
שופט

סיגל זוידוב-מוטולה,
שופטת, אב"ד

מר דן בן-חיים,
נציג ציבור (מעסיקים)

גברת עירית אלטשולר זמני,
נציגת ציבור (עובדים)

